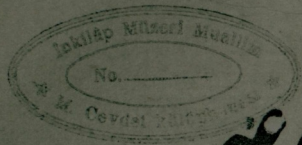

۲۹ اگستوس ۱۹۱۸

صافی : ۵۹

اوجنی جلا

یگی محبوغه

ارخان» و «مغول خان» نام لہلہ ایک اوغلی اولدینی
 بی اوزنیہ آتدیق اوغوزلری مغوللرک برشمہ بی
 کوستردیلر. بوتون بو غیرتلر، جنکیز خانیلرک،
 بزخانی اوغوزخان سلالہ سہ ربطا تمک خصوصندہ کی
 لہری کوستریر .

وغول عتہ سندہ ارکنہ قوندن چیقان سلالہ تک
 مارازی آراستندہ «دوتومین» و «تومہ نہ» اسلری
 ولورکہ بولرک ایکسندہ «تومہن» دن اشتقاق
 کی آشکاردر . عینی زماندہ ارکنہ قوندن چیقان
 بہ «قابات» نابی و بریلورک «قابی» گلہ سنک
 بر شکندن عبارتدر. ابوالغازی شجرہ تورکریدہ
 یات «گلہ سی شولہ تفسیر ایدیور : «بویاتک
 سی بالادہ بیان قیلندی . بوندہ دخی ذکر
 کہ طاغدن چیقان سیلہ مغول قیان دیر. قیات
 جمیدر . قیاتک اصل معناسی زورلو پورک
 لدر . زیرا طاغدن آقان سیل سریمدر . آنک
 ن اول اسمی قویشاردر . ارکنہ قون ایچندہ
 اولادینہ قیات دیدیلر .

ایدر . . بناء علیہ ، بزده عالمہ اسمارتک «زادہ»
 یاخود «اوغلو» گلہ سنک الحاقیہ برابر کولک اسندن
 اول ذکر ایدیلہ سی تورک عتہ سندہ داہا موافقدر .
 بوقایدہ کی فادلہر ، عثمانی خاندانک قہرمانانہ
 متقبلمری سادہ جہ اطرفلر بکدن یاخود سلیمان
 شاعدن باشلامک دوغرو اولداینی کوستریر .
 عثمانی خاندانی میلاددن ایکی عصر مقدم جہانگیرانہ
 بردولت تأسیس ایدن تاریخی بر قہرمانک سلالہ سنہ
 منسوبدر. عثمانی شہنامہ سی زہرہ حق اولان شاعرلرمن،
 بو معزز خاندانک قہرمانلق داستانلری اوغوز
 قارخانندن باشلاقم مجبوریتنددرلر. ناصل کدولتک
 مؤسسسی اولان عثمان غازی حضرتلریدہ

عثمان اطرفلر اوغلیسک
 اوغوز قہرمان نسلیسک

بیتلہ بو حقیقی فادہ بپورشاردر .

ضیا کونک آلب

دارالفنون مدرستندن

ادبیات ساریچی

« شیخ غالب » دأر

[شیخ غالبہ دائر آلیق سنہ اول یازولوب
 نشر ایلمہ مہمش برکتنازیدہ مستخرجا]

مقد ایچون تدقیق ایدہ چکی صنعتکارک باشلیجہ
 ساریچی بیلیم قدر مہم بر بی یوقدر . اولک حیات،
 معیشت طرز، عادتلری، اخلاق، خصوصی حالری
 ختندہ معلوماتز نہ قدر فضلہ و صحیح اولورسہ ،
 معنوی شخصیتی او قدر قوت و صحتلہ پاشانہ بیلیرز.
 بونک ایچون آرمدن داہا زیادہ اودور آدملریک
 - بیطرفانہ لوق شریطلہ - مطالعہ لرینہ ، روایتلرینہ،
 خصوصی مکتوبلردر . و سائر بوماہیتدہ وثیقہ لہر
 مراجعت لازمدر . اثر ایلہ صنعتکار آراستندہ کی
 رابطہ لرک اہمیتی ہیچ بر سورلہ انکار ایدیلہ سنک
 برابرشورسادیہ محققدرک صنعتکارک حیات وطبیعی
 دوغرودن دوغریہ آزلردن کشف واستخراجہ
 قالیسقم ، « آمیل فاکہ » تک مطالعہ سی وجہلہ ،
 صحنہ اوزرندہ کی او بونجیلرک حرکتلری جدی صائق
 کییدر .

« شیخ غالب » کی حیات و طبیعتی تدقیق ایدرکن،
 « صحنہ اوزرندہ کی او بونجیلرک حرکتلرینہ ایتاق
 مجبوریتدہ قالدہ بعضی صیبتیلہ اعتراف ایتہ لیدر .
 وثیقہ لرک آرتنی و معناسازی قارشینسدہ ، مثلاً بواندہ
 بولدیمن بر غزل و یا بر قصیدہ بزہ چوق معنالی
 کوروندی . بونلرہ ، اودوردن قالمش بر طاقم
 روایتلر و حکایہ لردہ علاوہ ایدیلسرہ « حسن وعشق»
 شاعری ختندہ کی معلوماترک « مثبت » وصفنہ نقدر
 لایق اولاییلہ چکی آکلاشیلیر . « ایبولیتن » لک معروف

اولمانی وجہلہ ، انسان دنیاہ کیلرکن کندیبیلہ برابر
 بر طاقم ، نصیحت و مصلحتک تخمیلریدہ کبیررہ ؛
 صوکرکا تمیضک تأنیریق اولاردن بر قسمی اہما ، بر
 قستندہدہ تمی وانکشافنہ خدمت ایدر . بو نقطہ
 نظرندن شیخ غالبک حیات صحنہ سنہ بویوک بر قابلیت
 جولہ سیلہ مجہز کلدیکی تصدیق ایتہ لیدر . « یارانچی
 غیلہ » تک اولدیک قدر بویوک تظاہر لرینہ علی الامادہ
 بر شاعر دہ دکلہ ، بویوک صنعتکار دہ بیلہ آرتصاف
 اولونور . قسماً فطری اولان بوسرنی تمایلہ محیطہ
 مدافعہ ایتدیکی کی ، صنعتکار ایچون ہیچ بر شی
 طبیی استعدادک ، اہامک برینی طول تاملز ، نسی،
 نہ بیلکی ، نہ ممارسہ ، حتی نعدہ محیطک دیکر
 تأنیرلری ... زکین بر خیالہ ، بر صنعتکار اہمانہ
 مالک اولارق دوغان « حسن وعشق » شاعریندہ
 چوچوقلقدن بری کوزہ جرابان تصوف ذوقی ،
 ایچندہ یاشادینی مولولیک محیطی اک بویوک شکلہ
 ایصال ایتدی . بناء علیہ اولک تقیصہ و مصلحتلری
 بو تصوفیورلکندہ آرامابلدر . بعض چہتلرندہ
 ساختہ ، جعل اولقلہ برابر عمومیتلہ جدی وصیمی
 بر تصوفیورلکہ دہرین برغرور و اتقدرحسی بویوک
 بر صنعت قابلیتی علاوہ ایدرسنک ، غالبک معنوی
 شخصیتی آر چوق وضوح ایلہ میدانہ یقجار . فقط
 بو تصوفیورلکک ، عمومیتلہ شرف شاعریندہ اولدینی
 وجہلہ ، داہا زیادہ فکری ، معنوی بر ماہیتدہ
 قالارق شاعرک حیات اوزرندہ او قدر دہرین ازلر
 بر اقامدینی محققدر . داہا دوغروسی ، غالبہ کی
 متصوف غیلہ سی « حسن وعشق » ی و بواندہ کی
 سائر نفیس پارچہ لری وجودہ کبیرمکہ ایفا ایتدیکی
 تأنیری ، اولک حیات و معیشت اوزرندہ عین قولہ
 اجرا ایدمہ مشدر . جہر لردہ بوتون خارجی کائناتی
 استخفاف ایلہ اصل حقیقتہ ابریشمک نابہ سی تقیص
 ایدن حقیق متصوفلری نظر اعتبارہ آلیرسنک ،
 غالبک نہ درجہ بہ قدر بر متصوف حیات یاشادینی
 یک قولای آکلاشیلیر . قونیہ بہ سیاحتی ، چلہ
 چنارمسی ، مولولیک سرپوطینی ، خلاصہ اولک
 حقیق بر متصوف اولدینی کوسترہ چک بوتون دللہر ،
 بو مطالعہ تک قوی ازالہ ایدمہ . حیاتدہ تام بر
 توازن اولماقلہ برابر، غالب ، خارجی عالمہ ہیچ بر
 زمان بوسوتون بیکانہ دکلدی . اک بویوک تصوف
 ابدہ سی اولان « حسن وعشق » ی نہ زمان یازدینی
 دوشونورسک ، بویوک دہا ائی قانع اولورز .

تواضع و اخفا ، دنیا آلاشیدن مجاہت متصوفلرک
 اک اسکی و عمومی اساسلردن اولدینی حالہ ، شیخ
 غالب بوتون حیاتدہ بو اساسلرہ اہمیت بر مہدی .
 غرور و نفرد ، « حسن وعشق » شاعریندہ او قدر
 قونلیدی کہ بیک برکون سورن چلہ کشلک حیات
 بیلہ لوق و نوبترہ مہدی . اسکی شاعرلردن آری بر شمر
 وادیبی یوق، خیابیداداب الہ سوماتق، شوکتانہ
 بر شمر طرز ی اجماد اتمک ، « نابی » بہ تقدیم اہمک
 املاری شی ہنوز یک کبج ایکن اظہار ایدن شیخ

غالب ، صنعتکاران غرورچی ، علی‌العاده شاعرانک
باغی مغربزندان تماماً باشقا و صمیمی بر صورتده
کوسترشد .

میدان نظمه چقدی قلم فرمان کی
آلدی جهانی قبضه صاحبقران کی
بر نقشه واره که شهیدمقاله نطقک
سرمست اولور کروه ملک بلدان کی
بر فیض واره که شق زبانه خلممک
ز صمزم ترشح ایتمده زرنادوان کی
عربان کلیر ضمیرمه ارواح شاعران
بنت خدای طائر اولان صاحبان کی
حسن ادای بدن آبر کلربان ناز
چقدی غزلارم خط عنبر فشان کی
روشن نکافی ایتمده اندیشه آشکار
پر کوه کواکب اولان آسمان کی
افسونی بکر فکرمک آخر ادوب اثر
آچمد طلسم معنی کتیج نپان کی
الفاظ اولدی نور جلا چشم معنی
کنعانه پیرمن کونورن کلربان کی

لرلز سلفه تقدم ایتم
بر بشقه انت تکلم ایتم
بر اولدم اول کروه پیرو
اویش بی کنجوبی بخسرو
ظن ایتمه که شوبله یوله برسوز
کل سن دخی سوبله یوله بر سوز
اریاب سخن تمام معلوم
ایشته قلم ایشته کسور روم
این دم کوز شاعری اثر نیست
سلطان سخن منم دکرنیست

« آتجاج طبعنک سلطان استغناسته معلم اولدینی »
سوبله جگ قدر مغرور و سرسبت باشایان « حسن
وعشق » شاعری « اهل دل قدری بیان اهل دلك
ادناسته بنده » اولدینی اعترافدن چکنیمز . فقط
شوراسی عشق که غالب تغیل ایتمدی کی بر اهل
دل - بو کونکی فرنگجه تعبیرله بر آشت - حیانه
پک آرز تصادف اولور شیلردنر ؛ بالخاصه ادبیات
صحنه سنک مستکره شوم چرکابرنه بادیفی اونانده
سعتدن جدا آکلایان رقیق بر ذوقه تصادف
عادتا محالده .

علی‌العاده شاعرانک طومش و حسر کوزرله
سیر ایتمکاری « سرای معانی قاپیرلنک بر خویا
کوزرلنه آچیق اولدینی » کورمک ، « سپهر معانی
طبق بر مسیح کی سیر انک » غالبده کی غروری
پک طبیی اولراق قوتلدرمشدی . صنعت حیانه
داهای کی کیردیک زمان « سخن کازارنده اهل دلك
تریتنه سعتدرکل خودور » اولدینی اعتراف ایدرکن
بیله « دل باغناک سنبله آهو اولاق قدر خلمستدن
معنای غرور قوقوسی » کلدیکنی سوبله یون کتیج شاعر

مؤخرأ کندیسینی الك بو یوک شاعرله عینی سوبده
کورمکده غایت حقلیدی . چونکه اعتقادده صوصامش
اولان بو یوک روحی « سپهرک جام ماهندن صاف
مهناب شرابی ایچیجه جگ » ، « شععی مهناب شب
آرایه دکشمیه جگ » قدر « اوار مهناب »
بولونیوردی .

« حسن وعشق » شاعرینک دائمای یکاقلیملیرارانان ،
یکی رنگلر و یکی نیشالار وجوده کتیرن غلیانی
غله سی ، کندیسنه بو یوک بر غرور ایله بر اپردرین
دائمای بر اضطراب ، بر خشودسزاقی و برمشدی .
لسانک ونظم شکلرینک او دورده کی حالی خیالاری
تبلیغ ایچون پک محدود و ابشدهای کورن غالب ،
بو یون حیانهده « کور نهر سوبلر ایدم اولسه مساع
الفاظا » فریادی تکرار ایتمدی . کله مرک ترکیارک
رنک و رایجه دولو خیالاری لایقته تبلیغ ایدمه دیکنه
قاعدی .

ز کی ، خلق ، دهرین بر صنعتکار غروریله برابر
بر درویش تواضنه مالک ، تجدد طرفنداری و بر آرز
آلایش پرست اولان شیخ غالب بو یون متصوفلر
کی آرز جوق مرضی تظاهرلر اراهنسندن کری
قالمشدی . قوتیه سیاحتی ، مولویلکه انتسابنک
شکلی ، تماماً متوازن بر دماغه مالک اولمادیفی
کوستریور . بونلره تمایله مرضی بر ماهیت عطف
ایتمک نه قدر مفرط بر ادعا ایسه ، عکسده اودرجه
یا کلبشدر .

« حوراس » کی ، « عمر خیام » کی ، « باق »
کی کائناتی بوش بر خیالیدن عبارت کورن غالبده ،
بو بوش حیاندن ممکن مرتبه فضله ذوقیاب اولق
خصوصنده اولنله برلمشیور ؛ چونکه اون اصل
اشغال ایدن ، روحی دولوران بر ابدیت و حقیقت
دوشونجه می وارد ؛ حیاتی بوش یکپرمهرک ابدی
ذوقلره و لاهوتی تجلیله مظهر اولمه چالیشق انسان
ایچون باشلیجه وظیفه ددر . انسان ، اوله « اصول » ک
ظن ایتمدی کی « بر یوزنده نفس ایدن ، قیبله ایان
موجودانک ال سغینی » دکلدر ؛ بالمکس مخلوقاتک
اشرف و بوتون بو وارلمک مقصد و غایه سیدر . « شع
جانک شعله سی آسمان فالوسنه صیغناهیج » قدر
لاتاهی اولان شاعرک روحنه ایراد ایتمدی خطیلملر
اسنانلی تغیل خصوصنده جوق کوزهل و جوق
قوتیلدر ؛

ای دل ای دل نه به پورتهده بر غم سین سن
کرچه ویرانه اینه ک کتیج مطلب سین سن
سجده فرمای ملک ذات مکرم سین سن
روح سین ، نغمه جبریل ایله توأم سین سن
خوشجه باق ذاتک کم زبده عالمین سن
صردم دیده ا کوان اولان آدم سین سن

متصوف غرورچی بو قدر بوسک بر درجه
واردبران قیلر ایچون یأس والم ممکن اولسه بیله ،
حیاتی بوش کورنلرده کی قارایق و قورقوج بدینلنک
او نورانی ساحلرده حکمران اوله بیله می اصولا قبال

دکلدر . مادانکه حیانهده بو یون لاهوتی تجلیلرله بر
وحدت طالی ، بر حقیقت معنی بولق قابل اولور ؛
او حالده حیات و کائناتک معنی و ماهیت ، غایه سی
آکلشیلدش ، و روحی صیقان ، اولدور دن بو یون
بوشقلر ، قارایقلر احدیت غریله دولش آیدیلناش
دکتدر ...

کور سبلی زاده محمد نؤاد

ابی تدقیق

ینه وزن مسئله سی

— ۳ —

کیچن هفتک مقاله مزده چه وزننک عروعه
فاقیقتی کافی دلیلارله کوستردک ظن ادیبورم . بو
مقالده ایسه چه نیک دوندن بوکونه قادر نه کی تر قیلره
مظهر اولدینی و بارین نصل بر استقامت دوشرو
یوریه جکی تدقیق ایتمک فکرندم .

چه ابله یازیلش پک آسلی منظومه لر اکثریتله
تکیه لردن قویان نفسلر و خلق آره سنده بیایان
تور کولردر . بر طرفده سرای شاعرلری غروض
وزنله ایران روحی یاشاتیرکن ، دیگر طرفده اصل
مات ، قلبنک هیجانلری چه وزنده تسهیلر ، قوشیلره
داغیتیوردی . چه نیک کمنتشر وزنی اون برلی ایدی .
اون برلی بر آرز فرانسوزلرک « آلساندیرن » دیکلاری
قیلاسیک وزنه بکزر . آناتولیده حالا ذوق ایله
دیکلر دیکمز دیکر پک جوق تور کولره کلتیه اکثریتله
بدی چه لیدرلر . بالخاصه بودی چه ایلرک پک کوزلاری
کیچن سننه مقالهده بولوندوغم ائشاده دیکلشم و الک
مشهورلری طوبایه رق تورک بوردینه یازدیغ بر مقاله
دورنده نثر ایتمشدم .

اکثریسی جوشغون ، فقط بدیخت عاشقلر اولان
ساز شاعرلری بصورتله خلقک صمیمی بیلکسندن
فیضیران حسلی چه ابله ترم ایدرکن هیچ بر صورتله
معاونت کورمه شلر ؛ اندرون قصیده خوانری کی
عظیبه ، احسان آلتی شوبله دورسون ، حتی جوق
دنه لر تزیفه و غرامتلردر . ایشته یاکلر بو سبب
چه وزننک نهدن دولای ترق ایدمه دیکلی آناه
کافیدر . ساز شاعرلرینک قوشملاری ، دستلاری
باشدن باشه آناتولوی دولاشیور ، بو یون کولارده
عکسلر او یاندیریور ، فقط نه چارمه ک استابول
« صرا حبی جام مینای یاقوت رنک » دیبه قایقرن
فتیحت ، یاقود ، « و بر حکمتی آی سرو روان کهنه
بهارک » ترانه سیمله روحلری ذوقه ، بوسه چاغبران
نیمک قصیده و غزلارندن باشقه بر شی دیکلرک
ایسته میوردی .

شامی مکتب ادبده عاکف باشانک مشهور
صربیه ده داخل اولدینی حالده بر آرائی او یانان
چه جریانی برمدت سوکره تکرار سکته به و غرامشکن
نهایت محمد امین بکده صمیمی بر ممکس بولدی . محمد